

# ПИТАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НОВІТНЬОЇ ДОБИ

---

*Г. І. Гончарук*

## УКРАЇНСЬКИЙ ФАКТОР — МОГУТНЯ, ПЕРСПЕКТИВНА СИЛА

*Ключові слова: розвиток українського фактора, безперспективність шовінізму, крах антиукраїнської політики.*

*Ключевые слова: развитие украинского фактора, бесперспективность шовинизма, крах антиукраинской политики.*

*Key words: development of the Ukrainian factor, hopelessness of chauvinism, crash of antiukrainian policy*

Історія Одеси часів незалежної України за своїм внутрішнім життям — чи не найдраматичніша за всі періоди існування міста. Тут усе сплелось: становлення державності, неймовірно розкрадання народного майна, жорстока, часом кровава, битва за владу над містом та солодкі легенди пропагандистського й агітаторського прикриття злих намірів тих, хто йшов до крісла мера чи прагнув мандата депутата міськради. Цей період життя одеситів поступово звільняється з-під впливу політиків і переходить в одноосібну власність історії. Щоправда, у повсякденні дослідники чи публіцисти часто вбачають у тих чи інших подіях риси історичної ваги і ще до їх визнання намагаються розглядати їх історичне значення.

Вперше тема одеського політичного протистояння порушена в колективній книзі «Ми — одесити» (Експериментальний навчальний посібник з краєзнавства для учнів шкіл, ліцеїв, гімназій. За загальною редакцією професора С. В. Козицького. — Одеса: Маяк, 1997) [1].

Книга Леоніда Капелюшного «Высокое время» (К., 2001) [2] хоч і не відповідає нормам історичного дослідження (вона позбавлена джерел, методології історичного дослідження, надзвичайно засуб'єктизована та інше), але викликає певний ін-

терес не тільки до своєрідного викладення думок з приводу окремих подій, а й до власних оцінок окремих персонажів та політичних ситуацій.

Віктор Василюк у книзі «Жизнь и смерть Бориса Деревяноко» (Одеса, 2001) [3] показує драматизм навколо вже легендарного головного редактора «Вечерней Одессы» та дає свої версії і докази його вбивства.

Широко розрекламована книга Олексія Костусева «Однажды в Одесе» (К.: Мистецтво, 2002) [4], вочевидь, теж стане предметом вивчення майбутніх істориків нашого краю. Свого часу мені доводилося її частково аналізувати й опублікувати власні враження. На жаль, вона теж позбавлена посилань на джерела, а матеріали історії незалежної України є, радше, мемуарами, ніж дослідженням. За методологією історичної науки мемуари належать до джерел пошуку істини, але не до головних. Гумористи жартують: а) мемуари — це життя, яке хотів би прожити автор; б) мемуари — це виправлена та доповнена автобіографія.

Хочеться вірити, що майбутні дослідники звернуть увагу і на мої книги, присвячені політичному життю Одеси 1994–2003 років. Це: «Одеське протистояння» (Одеса: Астропринт, 1999) (українською та російською мовами) [5]; «Одеська стратегія» (Одеса: Астропринт, 2001) [6], «Президент і Одеса» (1994–2001) [7]. Видання перше підготовлене за сприяння одеського міського голови Руслана Боделана (Одеса: Астропринт, 2001); «Атакованный за призвание. О деятельности одесского городского головы Руслана Боделана с августа по июнь 2003 года» (Одеса: Астропринт, 2003) [8].

Ці книги, особливо перша, викликали бурхливу реакцію серед учених, публіцистів, журналістів та пересічних одеситів. Хоч позитивних відгуків було більше, але радує інше: значне число небайдужих до порушених питань.

Майбутні дослідники знайдуть також брошурні видання, збірники документів, які тою чи іншою мірою отримали відгук в історичній частині названих мною книжок.

Але наймасовішими публікаціями цього періоду були газетні статті. Їх автори — вчені, журналісти, апаратники і, що особливо приємно, не байдужі до політичних баталій, а отже до долі свого рідного міста, не професійні писакки, а прості люди. Працюючи над виданням майбутньої книги (але вже не полі-

тичної, до якої ніколи більше не збираюся повертатися), серед кіп газетних статей наштовхнувся на свою з Валентином Яшниковим у газеті «ЮГ» за 22 липня 1995 року. Стаття називалася «Гурвиц не ошибся. Ошиблись украинцы» [9].

Тоді, під час відпустки редактора «ЮГа» Юлія Мазура, з допомогою працівників цієї газети, зокрема відомого поета Бориса Нечерди, ця стаття була опублікована. У ній, з-поміж іншого, йшлося: «По мере нормализации, выравнивания украинско-русских отношений всё отчетливее будут видны третьи силы, пытающиеся подогреть, поддерживать и провоцировать противодействие между братьями-славянами. Вектор формирования нового украинско-русского мировоззрения укажет не только на их братское будущее, но и на имена их противников. Среди них может оказаться, к сожалению, мер нашего города. Антиукраинская провокация с памятником свидетельствует о горькой ошибке тех украинцев, жителей Одессы, которые обеспечили на выборах большинство Эдуарду Гурвицу. У них будет возможность исправить свою ошибку на будущих выборах. Однако у Эдуарда Гурвица в случае восстановления памятника императрице не будет такой возможности скорректировать свои действия».

До речі, то була моя остання стаття в газеті «ЮГ». Редактор, здавалось демократ, Юлій Мазур відмовив відповісти мені навіть на злісні нападки на мене з боку опонентів, проте згодом дозволив опублікувати на мене наклепницький матеріал. За цю неприглядну акцію йому довелося вибачатися, правда, тільки тоді, коли справа дійшла до суду.

Тоді все-таки за допомогою уряду всім проукраїнським силам вдалося відстояти пам'ятник потьомкінцям — легендарним українцям, які безпосередньо виступили з крейсером проти імперії, а значить — перешкодити відновленню пам'ятника кату не тільки українського та російського, а й інших народів — Катерині II. З підключенням деяких політичних партій до опору меру були відбиті спроби перейменування вулиці Богдана Хмельницького.

Як не намагалися прибічники відновлення пам'ятника, читай українофоби, поставити під сумнів тезу про підтримку українцями Гурвіца на виборах мера у 1994 році, — марно. А одна авторитетний серед великодержавних шовіністів про-

фесор, намагаючись довести щось інше, дійшла висновку, що за допомогою начебто соціологічної групи «Пульс» все-таки головною виборчою силою у підтримці Едуарда Гурвіца були українці.

Плинув час. Мер Руслан Борисович Боделан, хоч і припустився серйозної помилки судячись з «Чорноморськими новинами», при підготовці до виборів одеського міського голови, не тільки не допустив зневаги до українського фактора чи неповаги до інших народів, але й, ставши мером, чимало зробив для підтримки титульної нації: часто виступав українською мовою, при ньому було споруджено пам'ятники Богдану Хмельницькому, Антону Головатому, Олександру Маринеску, планувалося поставити пам'ятник Івану Франку, сприяв україномовним виданням та інше.

Як відомо, Руслан Боделан переміг у серпні 1998 року російського кандидата, якого, здавалось би, всупереч логіці, публічно підтримав Едуард Гурвіц.

Подальша його діяльність відома одеситам як у ранзі депутата Верховної Ради України, так і під час своєї останньої каденції мерівської роботи. Відверто кажучи, незважаючи на те, що в наукових дослідженнях я далеко відійшов від політичного життя Одеси, мені інколи цікаво було спостерігати у засобах масової інформації за поведінкою міського голови як одного з головних персонажів моїх перерахованих вище книжок. Неважко було помітити приємні зміни в його політиці і житті: від неповаги до вчителів у першу свою мерівську каденцію до виплати грошових надбавок у другу каденцію; значно змінив свою команду за рахунок виключення одіозних, зрадливих осіб і введення солідних особистостей; серйозніше почав ставитися до законних вимог стосовно організації виборів мера; він став більш вихованим, не опускався до дрібних звинувачень чи образ опонентів; за переконанням чи з інших мотивів перейменував декілька вулиць на користь українській історії; не тільки поновив свою сім'ю, а її цікаво зміцнив. Продовжувала існувати україномовна газета «Думська площа» тощо. Але Едуард Йосипович припустився прикрих методологічних помилок, які, на мій погляд, стали для нього роковими. Про це детальніше.

Відомо, що міжнаціональні стосунки складні за своєю суттю. Можна сказати, біосоціальні. Тут усе сплелося: походжен-

ня, історія, політика, честь, гідність та чимало іншого. Тож тут треба керуватися принципом «сім раз відміряй, а один раз відріж». А можливо, й тоді різати не варто. Залишити так, як воно існує.

Від тих далеких часів, коли капіталізм прискорив становлення націй, розумні люди побачили в цьому далекосяжні традиції, що згодом заявили про себе як закономірність розвитку суспільства. А закономірність, як відомо, знищити не можливо. Її інколи вдається злим політичним режимом загальмувати. Але вони «знову оживають і сміються знову». Ще тоді, у другій половині XVIII століття, німецький філософ, критик, естет і друг Й. В. Гете Йоганн Готфрід Гердер (1744–1808) почав проповідувати національну самобутність, стверджував істинні своєрідність та різноцінність різних епох культури. Будучи головним теоретиком літературного руху «Буря і натиск» у Німеччині 70–80-х років XVIII століття, вимагав самобутності національного мистецтва та його демократичності. Окремо визначив особливу роль українців серед слов'янських народів, які нібито зберегли свої традиції у незіпсованому і первісному вигляді, і тому передбачив велике майбутнє слов'янських народів. Не підлягають підрахункам книги, монографії, статті, присвячені національним питанням. Близчий до нас Володимир Ульянов (Ленін) ламав голову над тим, як підкорити національне питання класовому. Та змушений був визначити: дві тенденції у житті нації — становлення і розвиток — зупинити нікому не вдасться. Провал політики військового комунізму та антибільшовицькі виступи національних окраїн, особливо в Україні, змусили вождя світового пролетаріату до створення республік, їх союзу, до коренізації, у нас — українізації, разом з демократизацією економіки — переходу до нової економічної політики «всерйоз і надовго». Х з'їзд РКП (б) (1921) записав: «...Ця обставина призводить до того, що великоруські комуністи, які працювали на околицях і виростили за умов існування «державної» нації і не знали національного гноблення, нерідко применшують значення національних особливостей у партійній та радянській роботі або ж зовсім не зважають на них, не враховують у своїй роботі особливості класової будови, культури, побуту, історичного минулого даної національності...» [10, с. 369].

Наступні політики поводитися з національним питанням гірше, ніж слон у посудній лавці. Замість створення умов для розвитку націй приступили до страти націй, цілих народів. А їх наступники проголосили, що розвиток націй веде їх до злиття і до створення єдиної спільноти — радянського народу. Зрозуміло — російського. Історія не тільки посміялася над ними, але й зламала штучні перешкоди закономірності — вільного розвитку націй.

У країнах класичного капіталізму класично розвивалися нації і навіть бачимо їх зближення, але відмінне від радянського — зона економічної торгівлі, Європейський Союз, Північноатлантичний альянс, єдина валюта та багато іншого, що об'єднує європейські нації, які вільно розвиваються.

Українському народу, українській нації Бог визначив важкі випробування. Вона століттями формувалася між жорнами імперій — Речі Посполитої, Російської, Австро-Угорської, а потім ще страшнішої — Радянської. Різні вони, але в головному єдині: утримувати українські землі, які надзвичайно багаті, й український народ як надзвичайно працьовитий у рабстві. А для цього треба було не тільки позбавити українців мови, почуття гідності, а й історичної пам'яті, здатності до самозахисту та утворення власної держави.

Та українському народу Бог дав не тільки випробування катами-сусідами, але й волю та сили до виживання в неймовірно важких, нелюдських умовах. І поставала українська нація, як калина серед металобрухту.

Інколи можна почути: українцям, щоб позбутися меншовартості, хохляцької психології, комплексів малоросів, слід вибиратися з цих колоніальних надбань класичних сорока років. Але ці політики чи публіцисти не враховують відмінності єврейського рабства в Єгипті та українського у себе вдома. По-перше, за свідченням дослідників фараонівська влада, побоюючись зростаючого впливу рабів у всіх сферах життя, у тому числі й особливо у керівних структурах, була зацікавлена в «исходе рабов». По-друге, покидаючи Єгипет, євреї йшли в пустелю, у соціальний вакуум, ізолювавшись від чужорідного торкання. По-третє, у них був мудрий Мойсей, який міг спілкуватися з самим Богом.

Українці цього не мають. Вони приречені не тільки виживати, але і боротись за національні риси поруч, за слова-

ми Леніна, з колишньою гноблячою нацією, психологія якої не змінилася, бо важко вона змінюється навіть після виходу України з імперії. До того ж її представники зберегли свій значний вплив в Україні в усіх ланках влади і життя. А це означає, що аналогам стану українців в історії нема і що треба йти до розвитку національності своєю дорогою, не завертаючи на чужий шлях. І наша дорога не в сорок років, а значно більше — можливо, сто, поки підростуть діти й онуки нинішніх батьків і дідусів уже без яничарських вад, з усіма якостями справжніх патріотів, з українськими гідністю, гордістю, історичним мисленням. Можливо, колись зникне неповага до нас з боку сильного сусіда. Можливо, федерація розпадеться на складові чи ще щось.

Часто у виданнях, особливо в публіцистиці, журналістиці, зустрічаються лайки на адресу закомплексованих українців, як здається авторам, неповноцінних прислужників іншої ідеології, історії тощо. Тут слід відрізнити свідомих зрадників українському фактору, чужоземних найманців, яких треба всебічно таврувати ганьбою, і несвідомих, які заслуговують на співчуття, адже у їхній незрілості винуваті історичні обставини, що формували їх і які вони не спроможні були змінити. Але переконаний: у кожному такому українцеві є український ген (більше чи менше), і за відповідних умов він проросте. Саме у цьому напрямку ведуть закономірності національного розвитку, яких нікому ще не вдавалося змінити. Це стосується і мовного питання: якщо українці під потужним пресом русифікації мусили якось вивчити, щоб спілкуватися, російську, то при розвитку українського фактора вони, особливо молодь, полюблять рідну мову. Маємо чудові приклади: президент України відмінно оволодів державною мовою, прем'єр-міністр у цьому напрямку робить успіхи (як жартує «95 квартал», уже одночасно володіє обома), недалекий той час, коли губернатор і мер унаслідують президента. Нехтування державною мовою не прикрашає державних чиновників, тим більше високого рангу.

Тоді, вже в далекому 1994 році, українці підтримали на виборах одеського міського голову передусім тому, що в його програмі не було українофобських гасел, йому вдалося зберегти інтригу поваги до українського фактора. Переміг свого проросійського конкурента на 2592 голоси, набравши 204987 при-

хильників. Повторюсь. Він навіть зробив декілька проукраїнських жестів: пробував розмовляти українською, перейменував декілька вулиць, заснував газету «Думська площа» на вимогу проукраїнських організацій тощо. Але в останню його мерівську каденцію трапилося те, що важко поправити. Це і нехтування державною мовою, і занепад «Думської площі», і значне послаблення зв'язків з національно-демократичними партіями та організаціями, хоч на виборах балотувався від начебто партії «Наша Україна», і т. д. Та найгірший прорахунок у мерівській діяльності — встановлення пам'ятника кату українського народу — імператриці Катерині II, який 24 години на добу підтримує войовничий дух нащадків колишньої панівної нації і нагадує українцям про знищення не тільки Запорізької Січі, а й залишків української державності, поширення скаженого руського кріпосного права, політичного деспотизму. Цілодобова охорона пам'ятника та сутички біля нього теж свідчать про хибність того рішення.

Час запитати: Едуарде Йосиповичу, а навіщо вам було загравати з прихильниками великодержавного шовінізму? Невже ви не переконалися у тому, що вони оберуть свого? Ще Лев Толстой писав, що в гострих ситуаціях керівником повинен бути руський. У прислужники вони можуть взяти людину з іншого етносу. Але перша особа — тільки свій. І не слід їм дорікати. Панування — у них у крові, у генах. Вони формувалися століттями, ще з тих часів, коли російська імперія захоплювала величезні чужі землі, чужі народи. Шовінізм — від імені солдата наполеонівської армії, що божеволів мріями захоплень чужих територій і поневолення народів, — властивий всім загарбникам. Пам'ятаю, у військовому училищі разом з курсантами, як справжній яничар співав: «Дальневосточная — опора прочная. Союз растёт, растёт, непобедим. И всё, что было кровью завоёвано, мы никогда врагу не отдадим». Україна була завойована кров'ю. Виходить — ми теж вороги. І вони не віддадуть. Коли спостерігаємо істеричні нападки шовіністів на бездолену Україну, то здається, що у кожному з них, чи в душі, чи в серці, чи у жовчному міхурі, чи, може, ще нижче, сидить російський мікроімператор і вимагає від них нових поневолених придбань. А якщо згадати, що на ці придбання благословляла православна церква, то погодьтеся, що це аморально і анти-



православно. Не залишається у душі місця для заповіді Ісуса Христа: люби ближнього, як самого себе.

Все, що ми маємо на сьогодні з наших відносин, — віковий процес. Вісім століть в українців формувалися меншовартість, колоніальна покірність, пригнобленість, нездатність до самостійного життя, психологія манкуртів, позбавлення пам'яті, мови, культури, історії. Майже стільки у руських у процесі завоювання нових і чужих територій та народів формувалося почуття власної величі, національної гордості, покликання володарювати, поневолювати, верховодити. Іншими словами, кругозір і почуття шовіністів. Саме тому влада домоглася, що на Україні з'явилося біля 12 мільйонів руських. І не варто їм у цьому докоряти. Вони теж продукт об'єктивних процесів, від яких не заховатися. Тим більше, що Україну не порівняти з Росією за умовами життя. Вони йшли сюди залюбки. Та варто не забувати сьогоднішнім апологетам колишньої гноблячої нації: головна причина націоналізму — шовінізм. Тому великий свідок — історія, у тому числі й українська історія, якої бояться шовіністи.

Дивуєшся: у такій дорогій виборчій кампанії не знайшлося місця для підтримки українського фактора. Наче нечистий відводив рупори кандидатів від значного, масового електорату і кидав їх на дрібні зведення побутових стосунків, нікому не потрібні розкриття. Телеканал «Круг», щоправда, робив сором'язливі спроби вмонтувати в програми щось українське, але далі спроб не йшло. Талановита тележурналістка-артистка Людмила Чекова навіть одягнула вишиванку й одну передачу провела українською мовою. Але то була дрібниця і до того ж у той час, коли виборчий потяг зникав за обрієм. Самобутній, цікавий Олександр Каменний допустив у своєму захопленні собою прикрі «проколи». Виявляється, українські моряки мають у світі сумнівну славу: полюбляють алкоголь. Невже таке твердження без статистики, без солідних документів могло бути нормально сприйнято сім'ями моряків? А чому ж так багато наших моряків на іноземних суднах? Що, вони п'ють на роботі? А в Одесі кожна п'ята сім'я пов'язана з морем. Зовсім не зрозуміло, чому не сподобалися українські страви «без понтов». Скажемо по-іншому: «навіщо плювати в борщ»? Хто може сказати, скільки одеситів полюбляють українську кухню, а для кого вона

стала невід’ємною складовою їх буття? Були ще «відкриття»: бандерівці-терористи. Невже всі 520 тисяч, які пройшли через Українську повстанську армію, терористи? А чому тоді їх підтримувало населення? І з повагою прийняли на Заході? Чому Степан Бандера вільно викладав у Мюнхенському університеті, поки його не вбив справжній терорист від КДБ? І це в розпалі виборчої кампанії. Хто підрахує, скільки голосів було втрачено через непродумане бажання похизуватися власними умовиводами. Хіба це не свідчить про те, що автор всього цього — жертва своєї оригінальності і полохало для виборців? Сам себе перехитрив. Отож маємо: у жовтні 2010 року Едуард Йосипович ледве набрав 100 762 голоси, а втратив більше 104 тисяч. Хто його підтримав — це тема окремого дослідження. Можливо, ті українці, які з двох зол обирали менше. Можливо, ті, хто ще зберіг віру в Едуарда Гурвіца. Можливо, й ті, що називають себе одеською нацією — вихідці з різних етносів. Показово і те, що право голосу мали 724 259 осіб, а взяли участь у виборах тільки **327 248 осіб**, та ще й недійсними визнали 6685 бюлетенів [11].

Чим відрізняється розумна людина від мудрої? В народі кажуть: розумна вийде із складного становища, а мудра не увійде в таке становище. Едуард Гурвіц у таке становище увійшов. Цікаво, чи судилося йому вийти з нього.

Хто працює з молоддю і непозбавлений здатності спостерігати, той може переконатися: сьогодні молодь російського, українського чи, може, іншого походження прекрасно відрізняється від попередніх поколінь. Якщо на початку 1990-х на лекціях з історії України чи інших предметів, які читалися українською мовою, були провокації перетворити їх на мітинги, то тепер молодь допитлива, схильна до дискусій, глибоких знань минулого своєї Батьківщини, успішно позбавляється шовіністичних комплексів, прагне бути повноцінними громадянами, носієм європейських цінностей, знати не тільки державну, а декілька інших мов. Знання однієї мови для сучасної людини — це не переконання, а діагноз. І, навпаки, знання декількох мов — ознака сучасності та належного рівня культури. Саме молодь — чудове творіння тих закономірностей, що формують і розвивають націю в європейському значенні цього слова. В європейському розумінні і націоналіст звучить гордо, а шовініст — ганебно. Жаль, що старшому поколінню, яке при-

йшло з того світу і вже збирається в інший світ, не судилося бути таким, яким стає наша молодь. Єдине, що ми можемо зробити: не заїдатися на етнічному ґрунті, не перетворюватися на посміховисько перед молоддю і не заважати дітям, онукам найшвидше позбутися шовіністичного накипу та жити єдиною дружною українською сім'єю.

У своєму щорічному посланні до Верховної Ради Президент України Віктор Янукович 7 квітня 2011 року сказав: «Настав час проявити український характер, доказати і собі, і світу, що Україна — це країна-лідер». І першою проявляє український характер молодь. На свято 20-річчя Незалежності України по всій державі замігкотили вогні патріотичних подій. Не залишилася осторонь і Одеса. У цій цитаделі українофобства був розгорнутий по всіх Потьомкінських сходах синьо-жовтий прапор, молодь у вишиванках вибудувала шеренги на півтора кілометри. Далі — більше. Український фактор росте, нехтування ним веде короткозорих політиків до катастрофи.

### *Джерела та література*

1. Ми — одесити: Експериментальний навчальний посібник з краєзнавства для учнів шкіл, ліцеїв, гімназій / За заг. ред. проф. С. В. Козицького. — Одеса: Маяк, 1997. — 320 с.
2. Капелюшний Л. В. Високосное время. — К.: Свобода, 2001, — 368 с.
3. Василец В. Жизнь и смерть Бориса Деревянко. Повесть-быль. — Одеса, 2001. — 193 с.
4. Костусев А. А. Однажды в Одессе... — К.: Мистецтво, 2002. — 320 с.
5. Гончарук Г. І. Одеське протистояння (1994–1998 роки) — Одеса: Астропринт, 1999. — 288с.
6. Гончарук Г. І. Одеська стратегія. 1999–2000 роки. — Одеса: Астропринт, 2001. — 256 с.
7. Гончарук Г. І. Президент і Одеса (1994–2001). — Вид. перше. — Одеса: Астропринт, 2001. — 236 с.
8. Гончарук Г. І. Атакований за покликання (про діяльність одеського міського голови Руслана Боделана з серпня 2001 по червень 2003 року). — Одеса: Астропринт, 2003. — 240 с.
9. Гурвиц не ошибся. Ошиблись украинцы // ЮГ. — 1995. — 22 лип. — 1995.
10. КПСС. Коммунистическая партия Советского союза в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК (1898–1986). Т. 2. 1917–1922. — 9-е изд., доп. и испр. — М.: Политиздат, 1983. — 606 с.

11. Ночь больших перемен? // Одесский вестник. — 1994. — № 103 (656).
12. Объявлены результаты голосования в Одессе // Вечерняя Одесса. — 2010. — № 165–166 (9296–9297).

### *Анотації*

**Гончарук Г. И. Украинский фактор — могущественная, перспективная сила.**

В статье на конкретных примерах из недалекого прошлого города Одессы показаны возрастающее значение украинского фактора и слабеющая роль шовинизма в жизни города. Пренебрежение украинскими языком, традициями, культурой ведет политиков к катастрофе.

**Goncharuk G. I. Ukrainian factor — a mighty and perspective force.**

The article deals with specific examples of recent history of Odessa which demonstrate increasing significance of the Ukrainian factor and decreasing role of chauvinism in the life of the city. Neglecting of the Ukrainian language, traditions and culture leads politicians to a catastrophe.

### *А. В. Кожанов*

#### **УЧАСТЬ МИКОЛАЇВСЬКОЇ КРАЙОВОЇ (ОБЛАСНОЇ) ОРГАНІЗАЦІЇ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ У ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРАХ 1998 РОКУ**

**Ключові слова:** Народний Рух України, Миколаївська крайова (обласна) організація НРУ, рухівці, преса, виборча тактика.

**Ключевые слова:** Народный Рух Украины, Николаевская краевая (обласная) организация НРУ, руховцы, пресса, избирательная тактика.

**Key words:** Narodny Rukh Ukraine, Mykolaivsky regional (oblast) organization of the NRU, rukhists, the press, the election tactics.

Парламентські вибори — це важлива подія в політичному, соціально-економічному, культурному розвитку держави та об'єкт зацікавленень істориків та політологів, що обумовлює актуальність задекларованої теми. Звернемо увагу і на той факт, що політичні сили, які перемогли на виборах 1998 р., повели Україну по новому тернистому шляху ХХІ століття.